

Genees-middelen voor Hollandts qualen : vertoonende de quade regeringe der Loevesteynse factie

<https://hdl.handle.net/1874/20635>

53 47
GENEES-MIDDELEN

211B
803

VOOR

Mutius 62826

HOLLANDTS
QUALEN.

Vertoonende

De quade Regeringe der LOEVE-
STEYNSE FACTIE.

Discite Justitiam moniti, & non temnore Divos.

Gedruckt tot Antwerpen,

In't Jaer dat

VVILLEM HENDRIK VVORT HERSTELT.

Goetwilligh' Leser.

AL over veele Jaren is den haet tegens het Huys van Orange onverdraegblyck geweest aen alle vroomen Landsaten, die wat verre konden sien, hebben al over lange geprognostiqueert, dat het onmogelyck was sijn Hoogheyt, soo maghtigh gegoet, soo sterck van Maeghschap, en soo bertelyck bemint van 't Volck, uyt het Lams-b. stier te houden. In saecken ons eygen Inuerest betreffende zijn wy blind en onbequame Rechters; Hoe stat-kundigh, hoe daertrapt en afsgericht gheveest zijn de vyanden van het gemelte doortluchtigh Huys, soo hebben sy nochtans door de vehementie haerder passie soo voorsichtigh niet geweest, of sy hebben aen alle goede Ingesuennen en vreedende Natien doen blijcken haten geveeldigen vraelck-lust; liever als met Orange te verdragen, of yets van hare grootsheyt te verminderen, soudeu sy alsoo weynigh hebben omsien het Vaderlant van binnen te beroeren en in een bloetbad te stellen, per bella plus quam civilia; als sy dat meermalen gewaecht hebben door de gesochte vreeselijcke Oorlogen te Water en te Lande, die soo veel goet en bloedt hebben ghekost, dat veele Weduwen en Weesen die noch langh sullen beschreyen. Alle siekten hebben haer hoogste, ende alsdan moet het lichaem besvijcken of tot beterschap geraken; de quale van 't Vaderlandt was oock eynaelijck tot haer erghste gekomen; Men moest aen Vranckrijck het leven onser Vryheyt en Religie; Jae alles opgegeven hebben, indien wy door het Volck (het besbick des Almachtigen) niet waren gebracht tot beterschap met de onoverwachte verhooginge van den Prince van Orange. Het lichaem van den Staet is door de langhdurige siekten seer afgemartelt, en vereycht noch veele Medicamenten eer het van de quade humeuren sal wesen gestuyvert, op dat het in eegene recidive kome te vallen; die wy beminnen. Zijn wy genegen onsen besten raedt mede te deelen, en soo doe ick mede aen het lieve Vaderlandt, Wijsende de oorsaecke van hare siecke, en welcke de bequame Medicijne daer toe zy. Die met Dædalus wil vlieden kan met Icarus wel vallen; en die meer traecht te wesen als den Vorst Tiberius heeft met Sejanus eenschielijck en geweldigh omkeer te verwachten van de Fortune, die seer selden langh huysveft op de selve plaets als wannermen de beste vrienden hoort seggen,

Dum jacet in ripa calcemus Cæsaris hostem.

De swaere stormwinden en groote buyen hebben gemeenlijck revolutie en wederkeer, Informes reductit informes Jupiter. Hier van zijn alijf seer onderberigh geweest de Republicken, als men die wilde hebben sonder vaste hoofden, als wanneer de sterckste meest alijf zijn boden geraeckt. Dese rekeninge heeft de Loevesteynse Factie al over lange mogen maecken, my niet Imputeerende haer alsoo genaet te hebben, dewijle die van Barnevelts tijdt begonnen, in 't jaer 1650. herleeft, en iseder tot nu toe gedomineert heeft, met die Character bekent binnen en buyten het Vaderlant. Ick spreekte wel in 't generael, maer protesteere, dat ick geen sint. soecke te quetsen de vroomen en wel gementioneerde Regeerders, die noch veele zijn, en ongetwijfelt gesucht hebben onder het jock deser Factie, als onmachtigh om het quaet tegen te staen, of geblimhoekt om het niet te sien; men moet weten dat in het traekteeren van een ongesont Lichaem de goede en gesunde Ledematen soo wel moeten lijden als de quade, hoe wel onderscheydbaar in haer selve. Al werden dese Groote Regeerders wat hart aengetast, is niet te ver wonderen; sy hebben haren tijdt oock gehad, wanneer sy met Deductien tot Justificatie van de Acte van Secluse, Stadhouderlijcke Regeeringe, Politique Weeghschael, het Publiq Gebedt, Ampliatie van dien, en andere ontallijcke diffamatoire Libellen en Geschriften of door de penne van den Staet tot 's Lands kosten, of onder Oetroyen hondert insulten hebben gedaen, om het Huys van Orange van Wit swart te maken, en onder de voet te treden.

Sic variat fortuna vices.

Gelijck de tijden veranderen, veranderen wy in de selve. Is hier of daer yets geseght, dat yemandt raecht, het komt van haer eygen selve; die schurft is wort licht geraeckt. Ick beelde my in dat ick naer waerheydt hebbe geschreven, soodanigh dat elck Liefhebber van 't Vaderlandt openlijck, en die van de Factie selfs in haer herten sullen moeten bekennen, dat het alsoo is.

Gencees-

(3)
Genees-middelen voor Hollands
Qualen; vertoonende de quade Regeeringe der
Loevesteynse Factie.

WY hebben onder *Orange* ontrent tachtigh Jaren den Oorlogh, ende onder dese *Factie* ontrent twee en twintigh Jaren Vrede gehadt met *Spanje*; Den Oorlogh is gemeenlijck vergeselschap met allerley jammeren en plagen, en daerom genoemt den Landt verderver, *Mars omnia vertit*. Maer den Vrede geeft in tegendeel weelde en overvloet van alles. Nochtans sijn wy in den Oorlogh opgewassen ontfagelijck door de wereldt, en waerdigh geworden den name van Batavieren, *belgici quasi bellici*. Ende heeft ons den vrede al om veracht gemaeckt en doen storten in vele gevaren en rampen. Soo dat het lichaem van den Staet door den Oorlogh robuust en sterck, maer door de delicien van den Vrede, geworden is vol quade humeuren, een t'samen-knoopinge van *Corruptie*. Het eerste door gematigh lants bestier, aflegginge van eygen Interest, en submillie alom. Maer het tweede door grootsheyt, passie, en beooginge van eygen voordeel. Wy gevoelen alle dat het met onse constitutie niet wel, ja dat het lichaem van den staet gevaerlijck krank is; Wil men de siekten genesen, men dient haer te kennen in haren aert en oorsprongh. Den puls en de tonge ontdecken ons dat het al langh gehapert heeft aen de *Nobile partijen*. Dat het niet wel is met de Religie, met de Justitie, met de Militie, met de Politie en met de Finantie; Ja, dat de krankheden haer hebben verspreyd door het gantsche lichaem tot aen het herte toe, dat verdorven is. Slaet men het ooge op de Religie, het heyligh Ancker van den Staet, de Wolck-columne die ons behouden heeft. Wy sien dat die t'eder den Vrede in plaetse van reformatie ellendighlijck is gedeformeert.

Wie sal optellen alle de secten die sijn ingesloopen, gehanthaest, geliefcooft en geconiveert om geldt. In reguarde van vele machien seggen.

Tolle lucrum nec erunt arce, nec Iupiter ullus;

Utilitas facit esse Deos.

Arminus met sijn aenhangh, ja de *Socinianerye* ende *Atheisterye* sijn gekroopen in de Consistorien en Raethuysen. Ende om de jeught tot het aennemen van nieuwe opinien te beter te disponeren, liet men op de Academien adoreren den Verleyder *Descartes*. De goede Iveraers en getrouwe Leraers heeft men kleynmoedigh gemaeckt ende als gemuylbant. Die niet volghde den swier en smaect van dese Overheyt, of de sonden wat te hart bestrafte moest voor de roode deure verschijnen. Die men met het inhouden en ontnemen van arme gages en die aen de Mede-broeders tot proye te geven niet konde doen swijgen, moesten verhuysen. Eenige wierden de Stadt uytgeset. Hy moest wel van goeden reuck zijn, immers praesumtive, die men in de groote Steden approbeerde. Het gingh soo verre, dat door het *Jus Patronatus* den Preeckstoel als Politicq was geworden. De gebeden selfs moesten gedaen werden naer luyt van de formulieren van Staet. Ende om dat te justificeren gebruycktemen 's Landts penne en 's Landts gelt. Het gebodt goet willende maecken met de exempelen van de Heydensche Princen. O! wat soude het een schrickelijck wee geven foo de H E E R E onsen Godt in sijnen toorn het geschry en gesucht sijner verdruckte af-gesanten wilde ghedencken! Niet beter is de inwendige gheseltenisse van de heylighe Justitie; *Leges erant, sed invalidum earum auxilium; vi, ambitu & pecunia turbabamur (an Tacitus)* Opentlijck heeft men de selve wel niet verkocht. Maer daer over is gehandelt, gelijk als met andere waren in Hollant. In de Steden was geen recht te bekomen tegens Regenten of hare vrienden, die aen hooger boort saten. De Hoven van Justitie, eertijts van groot gesagh, heeft men gekort wieckt. De Stemmende Steden soo wel als de Provintien gemaeckt souverain, niemandt onderdaen. Daerom dan oock tegens deselve geene provisien verleent, immers geen obediencie getoont wierde. Ten ware men daer in voor hadde eenigh *Groot-oogh-Wit*. De ongenoemde Contracten *facio ut facias*, doen om doen, wa-

ren meest in gebruyck. Door den *Wit* quast van itaet oft *Grooten* mantel van 's Lant Interest kreegh het recht wel haest een ander wesen. Het moefte overgehaelt werden, al was het met een stem, wanneer de Pensionarifen der Steden als Soliciteurs wierden uyt gefonden. Ende nochtans konde den goeden *Buat* niet helpen de voorspraecke noch van Zeelandt, noch van sijn *kley*n *Mees*ter, noch van den *Keurvorst*. *Duo cum Idem faciunt, non est Idem*, en dat goet en salutair is, kan den tijdt doodt-waerdigh maken, *crimen morte piandum*. Hoe soghtmen in alle hoecken en Steden, die van de goede *maximes* waren. Die wat naer den *Orange-Balle*m roock moght niet besitten den stoel van eere, die sijn langen dienst verdient hadde. De Jonger moest dese boven 't Hooft gaen, als van beter asem. Soo doende konde men heeten en gebieden. Ende daer mede heeft men ingevoert het Frans tyrannicq seggen, *le Roy ne pleyde pas que de main saise*. Gelijk daer van het eerste exempel is gestatueert tegens sijn *Hoogheyd den Heere Prince van Orangien*. Tegens het feytelijck weghnemen sijn der heerlijckheyd van *Geertruydenberge*, en geene provisie van Justitie mogende werden verleent. Ongeacht minderjarigheydt, ende eene bekende possessie van meer als hondert Jaren. Ja ongeacht het recht by Contract verkregen en met het goet en bloedt in de algemeene troubles was bevestight.

Brederode soude op gelijcke wijze geplaeght zijn geweest, hadde hy de gramfchap niet gestilt door het opofferen van sijn Bailfuschap. Om de Justitie beter ter handt te hebben heeft men van de Militie (*qua legum est excurrix*) sijn absolut Meester willen maken. Daer door deselve in een totaet verval gheraect en onkenbaer is gheworden by alle, die haer te vooren hadden ghevreeft en ghe-eert. Men wilde die hebben hoofdeloos, en sulcks tot een doot en onnut Lichaem. Men caffeeerde en verminderde die foodanigh, dat wy noch sekerheythadden van binnen, noch ontfagh van buyten. Men degousteerde de valiante Bevelhebers, en joegh wegh soo veele oude Soldaten. Die lempten en lit-tekenen thoonden, gehaelt om onse Vryheyth en Religie vast te setten, moefsten gaen bedelen. Ende die de Wapenen noch konden dragen, moefsten den Oorlogh elders gaen soecken, verhit om onse ondanckbaerheyth te helpen straffen. Soo noch hier of daer yemandt van de geexperimenteerde Capiteynen in dienst bleef, die hadde met soo veele Souveraynen te doen, dat hy meer moest studeeren om die te believen, als te denken aen het feyt van den Oorlogh. Men wist het middel van reductie of ondersteekingen tot eene roede te gebruycken tegens die haer suspect waren

Men monsterde, edogh sonder gevolgh; en met het gedurigh verleggen, matterde men de Compagnien. Den eenen President der Souverainen willende thoonen, dat hy sijn Vrienden konde geven een *Guarnisoen* na haren sin, en den andere dat hy sijn vyanden konde senden daer hy wilde, daer door verging de discipline militair, het vigeur en den stouten moet, even gelijck in een beschutter, die men met slagen inthimideert. Die niet wel temporiseren konde moefte andere Heeren gaen soecken, als *Dona Schonburg*, *Waldeck* en andere. Ende in deser plaetse quamen een deel *Witte* (broots)-kinderen. Men maecte Capiteynen, die noyt pieck gedragen, noyt Schiltwacht gestaen en noyt doot man gesien hadden. Jae kortst daer nae selde men de foodanige tot hooger bedieningen, selfs tot Gouverneurs en bewaerders van Steden en Forten. Ende dit alleenlijck om hare Kinderen en Vrienden al mede rijckelijck te doen leven en tot de Koetsen te promoveren. Sommige verlieten haren dienst alffer Oorlogh op quam, denckende beter te zijn bloo Jan, als doo Man: Ende dese helden hadden buyten Schoots het meest te seggen, en meer aentien als tot *Roomen* de Neven des Paus. Daer was niet te hoogh of het konde begaen en bekomen werden by die *Witte* voeten hadden. Dese wiesfichen in 't korte van Heeren knechten tot groote Meesters in den oorlogh, van niet tot yet. Men achte de *Frontier-Steden* voor Ballasten, en de *Magasijnen* voor Duyf-huyfen. Het ware geene saken meriterende de aendacht en sorge deser Heeren, te sien naer Kruyt en andere Oorloghs-behoefsten; Als daer maer soo veel was datmen de Heeren en Meesters gaende en komende met Wijven en Kinderen eer-schoten. Ende terwijl men besigh was aen wel toe-gediffe Tafels een groot Glas bescheyt te doen, of de moeyten hadde van 't Commissie-gelt te ontfangen, of oock met het gunnen van de Pacht uyt de handt de ontfangers wat in de Beurs te jagen, hadden de *Commandeurs* en *Ingenieurs* het vetje van met de aennemers der *Fortificatie* wercken te mogen tracteeren. Ende van dit alles maecte men seer goede verbalen, die het Landt wat dier stonden. Ende of schoon de Plaetsen onder de *Generaliteyt* veele tonnen gouts in de lasten droegen, meer als diversche

diversche stemmende Provintien, soo wilde men doch daer niet eenen stuyver van geven om Transport-wagens en Schepen te betalen, noch tot defentie der Steden.

Men bleef by dese forghloofte opinie niet alleen naer dat den Bisschop van Munster ons anders heeft geleert, als die ons vont van alles onvoorsien, en met schrick 't gantsche Vaderlandt heeft in beroerten gebracht; Niet sonder extreem gevaer van af-loopinge en plonderinge van een groot gedeelte des Landts: Maer oock selfs tot dat de machtige Koningen van Vranckrijck en Engelandt Ont te Water en te Landt op 't lijf vielen, ende als in een Instandt wegh namen soo veele stercke Forten, Steden en geheele Provintien van den Staet. In schrick gebracht door quade voorsieninge van alles en slechten toestant der Militie, diemen werven wilde als *Hannibal* lagh voor onse Poorten, ende meende als van de Boomen af te schudden of te laten groeyen van *Deucalions* steenen; sullende daer door met Jongens en Poltrons in een maent of eer geleverd zijn geweest het dierbaer Vaderlandt met Vryheydt, Religie en alles, dat in tachtigh jaren tijdt met het sweet en bloedt van soo veel doorlugte Mannen was verkregen en vast gestelt. Ten ware Godt van den Hemel fulcks wonderbaerlijck door de gemeene Inwoonders van *Hollandt* en *Zeelandt*, in 't verkiesen van den *Prince van Orangie* hadde belet. Soomen de Politie recht aensiet, salmen daer aen niet geheels meer bevinden. By de xxij. Jaren heeft die geplaght geweest van een violente *Loevesteyns Koortse*; die heeft het geheele bloet van den Staet ginfecteert, dat het met *Groot* ader laten moet werden genesen.

De behoudenisse van 't Vaderlandt is geweest (naest Godt) het Doorluchtigh Huys van *Orange* in de voorgaende Oorlogen. Het *Loevesteyns Oogh Wit* was, om dat te onderdrukken, en by het Volck hatig te maken, maer haer selven *Groot* Hierom heeftmen met *Cromwel* aengespannen, en door hem buyten weten der andere Provintien uytgewerckt de grouwelijcke acte van seclusie. Tegens den Jongen Vorst die noch goet noch quaedt wiste, jae noch lagh in de wiege. Men heeft groote Deductien doen maken door de penne van 's Landts Advocaet tot justificatie van dese verfoeyelijcke daet. Ende met veele Tractaten van *Hollants Interest*, *Stadthouderlijke Regeeringe*, *Politique Weegschale*, en andere diffamatoire Libellen hondert Insulten van Injurie doen geven aen 't voornoemde Doorluchtigh Huys. De Autheurs met groote belooninge uyt de Secrete correspondentie-penninge, en de Boecken met Octroyen vereerende. om dat sy de groote Helden in de graven beroerden, hare menschelijckheyten thoon stelden, hare blinckende deughden besotelden. Ende erger als *Balthasar Gerits* aen hare onsterfelijcke namen doot stecken trachten te geven. Men heeft den Vorst tegens de borst opgedrongen nieuwe Educateurs en Hoff-jonckers. Om te observeren en te verspieden wat hy liet of deed. Ende voor al om hem niet te laten occasie om met eenige Vrienden intelligentie te hebben. Om meer ontfagh ende hem onder de Roede te hebben heeft men hem gemaeckt *Kindt van Staet*. Maer de meeninge was om hem te maken als een *Stadis-Kindt*, onwetende en onvermoogende.

Verwonderlijck is het, dat Godt de Heere den *Prince*, selfs in sijne jonge jaeren, met soo hooge gaven heeft begenadicht. Hem makende tot een Man van Staet eer hy by naer een Kint was geweest. Noyt geneyght tot de vermaecklijckheden der jeught. Maer in tegendeel hart gemaeckt door de gedurige tegenheden, injurien en rampen hem en sijn huys wedervaren. Soo dat hy met groote moeyte ter nauwer noot gebracht zijnde in den Raet van Staete getoont heeft. Dat Godt hem met de Staet-kunde hadde laten geboren worden op soo verwonderlijke maniere, en niet te vergeefs; Maer om waerlijck te zijn het *Kindt van Staet*, en naermaels den *Vader* des *Vaderlands*. Om hem kleyn te houden heeft men sijne Hof-houinge verswaert, en de ongetrouwigheden in sijn dienst en Fioantie gestijnt en geauthoriseert.

Om hare banden vast te leggen hebben sy de Vroetschappen en andere Staten van Regeeringe gesuyvert van al wat naer *Orange* roock. Met de Bannissementen tegens de goede geintentioneerde van Dordrecht bracht men den schrick in de andere Steden. *Buat*, *Kdivien* van der *Horst* moesten lijden voor alle de goede Vrienden, *les bons amis*. Om dat sy arbeiden tot den Vrede met Engelandt, met te goeden yver. Ende *Tromp* moest uyt de Vloot om dat hy alte wel vocht. Daer sijn Vader gefacrisieert moeste werden als onderpandt der acte van Seclusie. Hieffen eenige Prins-gefinde in de Provintien hare hoofden op, daer fontmen *Hollants Gefanten* om den moet te stillen. Ende als

men met beloften ende toefegginge *Loeystein* boven fagh, gingh de Regeeringe wel en harmonieus. Niemant Beneficien in Politie en Militie befittende, als die men vertroude. Jae als men yemant gefint was te vorderen of te removeren wift men ampten te maken of te mortificeren. Ende men formeer veel refolutien om daer mede fijne perfonagie te spelen. Als men fijn Hoogheyt in genade by Gbdt en Liefde by 't Volk fagh op waffen practifeerde men het eeuwigh Edict die grouwelijcke t' famen sweeringe. Daer by alle Vroetschappen, Regenten en Pensionariften haer moesten verplichten noyt Stadthouder over Holland te kiefen. Aen het crimen van 't hoogft verraet fchuldigh makende alle die daer af fouden fpreecken. Jae fijn Hoogheyt obligerende tot Eedt van 't felve Ampt noyt te ambieren noch te accepteren. Ende dit derfde men noch omhangen den mantel van Harmonie. Eer men foo verre quam, heeft men Franfe Velt-heeren willen invoeren. Ende met den Marfchalk *Wurtz* wondermenen uyt te werken, maer daer in hebben fy hare rekening niet al te wel gemaekt.

Gedurende de tachtentigh jarige Regeeringe onder de Princen van *Orangen*, fochten en hadden wy Vrede met alle naer Gebuieren en Koningen, Spanje uytgefondert. Doen was het ons intereffe met Vranckrijck wel te fijn, en te gedencken het goede ons daer van toe-gekomen. Doe moesten dese Landen Vrede hebben met Engellant, oock fchoon de Duyvel aldaer regeerde. Sijnde die van de Engelfche Naetie onfe outite, naefte en dierfte Bontgenooten en Geloofs-Broederen. Maer nu moest de Politie en Lants beftieringe anders gaen. Men wilde van binnen *Orange* verdrukken, en van buyten onfe naer-gebuieren en alle Koningen braveren. Ons niet ontfiende aegael te fteffen met de gekroonde Hoofden. Jae men begonde de Vroetschappen te verheffen tot *Pares Regni*. Op dat de eere van de Ambaflade van den Heer Johan de Wit in Denemarck en Polen te grooter foude wesen. Was yevers eenigh krackeel in de Christenheyt, wy ftaken ons daer in, en namen daer part en deel aen. Of met gelt te helpen, of om te oordeelen als Kechters of Mediateurs. Ende als wy het krackeel hadden gemaekt, moest de Hollanfche Melck-koe altijt gelt geven om dat te ftillen.

Tweemaal hebben wy den Oorlogh ter Zee gehadt met *Portegael*. Tweemaal met den Bifchop van Munfter, tot eeuwige defreputatie. Eens dangereufelijck in de Noorder gewesten met Denemarck tegens Sweden. Als wanneer wy ons foo diep hadde ingelaten. Dat de langh-durende Bededagen voor altijt in de Hiftorien het gevaer van die tijt fullen verbeelden. Zijnde dat groote vier gebluft met de onverwachte doodt van den Bellicuefen *Carel Guftaef*. *Brandenburgh* heeft de ontfangene ongelijcken meer gediffimuleert uyt confideratie van 't Huys van *Orange*, als uyt effectieve fatisfactie van den Staet. Spaenje felfs heeft van korts naer de gemaecten Vrede gedurighlijck geklaeght over quade Tractamenten. Hoe langh hebben wy sien komen den Oorlogh van Vranckrijck? Wy hebben feer veele exprobatien en verwytingen moeten hooren ten tijde van den *Cardinael Marzain*. Dat wy niethandelde, ghelijck de taghentigh jarige Vriendfchap en des Cardinaels affectie vereyften. Sonderlingh wanneer wy hem, tot Keulen gevlucht, niet eens wilden aenfiend. Daerom hebben wy door Rooveryen open ontrent de Middellanfche Zee onwaerdeerlijcke fchadde geleden in den Koophandel.

Wy hebben al van 't jaer 1667 waerfchouwingen gehadt, dat Koningh Ludowijck de roede fijner wapenen toefelde om ons te slaen, nochtans fijn wy ongevoeligh gebleven om die te ontgaen of tegen te ftaen. Al te itout of op een papiere fchilt van Triple-alliantie, Of op de particuliere genade des Koninghs voor eenige *Grooten* in 't *Wit* gefelt. Te weten die liever Frans waren als Prins. Al het goet van het Konincklijck Huys van Engellant ons voor desen wedervaren, hebben wy vergeeten. Wy faegen onbeweeghlijck de Byle gaen door den Ghelfalden hals van Koningh *Carel* de eerste, ende wy trocken ons niet aen de faecke van fijne mishandelde en gevluchte *Nafaten*. In tegendeel fijn wy aengefpannen met den dwinghland Cromwel om *Orange*, en uyt die oorfaecke oock *Stuart* te verdrukken. Werdende uyt de koften van dien Broeder Oorlogh met foo veel bloet-vergieten gefmeet, dat *Orange* uyt de Regeeringe, en *Stuart* uyt het Landt moest.

Soo haest *Carel* de tweede niet sonder verbaeftheyt en tegens Hollandts oog-Wit gefet was op fijn Vaders Throon, geraken wy bock met hem in nieuwen Oorlogh. Ende dat foo fier, dat tot noch toe ongedecideert is het gedrukct Proces wegens desen staet tot duplicque volfchreven over de eerfte Aggreffie. Dat foo fubtil was te onderfcheyden, dat Vranckrijck langh beraedt heeft om zijn gevoelen

voelen te declareren, en daer af heeft gemaect *Casum pro Amico*. Nauwelijcks was dese wonde gese-
 nesen of onsen hoogmoet geeft ons om met dese Natie defendroevigen derden Oorlogh, die ons
 soo jammerlijck smert. Ick segge onsen hoogmoet, maer meene die van de *Loevesteinse Factie*. Op
 welckers reeckeninge den Koningh selve die volmondig komt te stellen nevens die met Vranckrijk.
 Als hebbende de selve *Factie* om particulier quereel met de Oost-Indische Compagnie, om het dispuut
 over 't strijcken der Vlagge, jae om het removeren van een Schilderye, liever alles willen wagen.
 Als daer in yet te cederen van hare Grootshydt, selfs op dese tijdt als wy Vranckrijk irriteerden
 met verbodt van Franse Manufacturen en Wijnen. Men wil wel Engelant en Vranckrijk niet justifi-
 cieren in veele quade Actien omtrent dese Oorlogen sonderlingh niet in de eerste aggressien. Maer
 ten is niet altijdt te misprijsen dat een man van qualiteyt den eersten slaghe geeft aen een van minder
 staet, die hem onderneemt te krackeelen en niet te swichten. Het Hollants spreekwoort was hier
 practicabel, dat minder man voor meerder behoort te wijcken. Ende behoort men van ons te doen
 seggen 't gene *Rutilius* getuyght van de Romeinen;

*Iustus bellorum causis, nec pace superbâ,
 Nobilis ad summas gloria venit opes.*

Hebbende Romeen altijdt de wapenen aengenomen, *aut pro Salute, aut pro fide*, gelijk onse Voor-
 vaders gedaen hebben. Maer onder dese *Factie* is elck Potentaet in de Christenheydt over ontse
 grootheyt jaloers en te onvrede geweest. 't Is waer wy sijn tot desen Oorlogh toe, de periculen ge-
 luckelijk ontworfelt, maer genoegsaem door sichtbare Miraculen en wonderlijke toevallen.
 Evenwel sijn dese luyden soo ontrecuidant geweest, dat sy het toeschreven hare policie en wijse be-
 stieringe. Sonder te denken dat het schip van 't Vaderlandt hadde geseylet voor de wint. Ende
 evenwel noch veele malen op droogten en over klippen, door geluck, en niet door wijsheydt, had-
 de gevaren. Hier door was men met *Ichron* vet geworden, en sloegh men achter uyt. Al wat
 aen de regeringe quam kreegh eer en profijt, en geraeckte met het kuffen in de koets. Alle de Pro-
 vintien verlickerden op den soeten smaek deser regeeringe. Schoon dat veele wel sagen de ver-
 druckinge van 't Doorluchtigh huys, en dat den wagen niet recht gingh. Soo lieten sy nochtans
 haer verletten van haren cours door 't werpen van goude Appelen van Ampten en Beneficien voor-
 haer, hare kinderen vrienden en dienaren.

Gelderlandt (seghmen) keeck naer Hollants oogen; die van Zeelant keven om wat te bedingen,
 veranderende soo haest sy in de Kille quamen; en Utrecht wierde genoemt Hollants Aep. Men ver-
 haelt voor seker, dat in de Majerye van 's Hartogenbosch over de tachtigh Heeren Knechten waren
 geavanceert tot Ampten. Die om 't huys van *Orangie* maer dacht, moest overal uyt; die kommen
 van verre riecken, ende men seyde daer af:

Foenum habet in cornu, longe fuge.

Om dese te beter te ontdekken hadmen Verklickers in alle gefelschappen tot kosten van 't Landt.
 Sometijds konden dese Regeerders over de Ampten den anderen niet verstaen, en daer uyt desen ge-
 vaerlijcke misverstanden; sonderling tegens der veranderinge van de Magistraten. Soo dat 's Lants-
 Raedt Pensionis dickwils moste komen ordre stellen en de sijne te hulp komen. *Cum in tam laxa
 & opulenta republica inter pares servitias aut terror esse non poterat ad satis reprimendum.* In de groote Ste-
 den waren de Vroedschappen soo veel waerdigh dat geseghet wordt dat om daer toe eenstem te heb-
 ben thien duyfent guldens sijn geboden. De *Loevesteinse* koortse begonde aen't hertete gaen, wan-
 neer men de hoofden deser *factie* de Legers te Landt, en de Vlooten ter Zee begon in handen te ge-
 ven. Men wilde den eenen Zee-Prins, en den anderen eenen Lant-Prins maken (soo den roep van 't
 volck waer is.) Sijnde aen den gevolmachtigde ter Zee de grootste macht, die wy oyt hadden, van
 alles voorsien, en aen sijn Hoogheyte een gespaegerden hoop volck met gebreck van alles, gelimi-
 teert, in handen gestelt. Men maecte Collegien van Volmachtigde en Dictatoren, en die fontmen
 met de Crijghs-machten over al henen. Schoon sy noyt Legers gesien en noyt treflinge hadden by
 geweest. Ja soo veel verstonden van 't Zeemanfchap, als den Esel van 't Mulijck. Men practifeerde
 Commissien, Ambassaden, Agent en Residentfchappen om den anderen slagen te voegen. Maec-
 kende in haren reguarde waerachtich het *devis, concordia res parvae crescunt.* Men hielt uyt, en men
 bracht

bracht in de Ridderſchap van Hollandt die men wilde en niet die men moefte. Men gaf den Staet van Ridderſchap, van Vroefſchap en andere met de Dochters ten Houwelyck. Ende met den Stadt-houderlijcken Stoel hadde men uygeroeyt die hem ſochten te herſtellen. Wanneer men ſprack van ſijn Hooghey tte maken Capiteyn Generael, ende men ſagh dat het door moefte, hield men dat echter tegen, en wilde men dat alſoo beſnoeyt en bepaelt hebben. Dat ſijn Hooghey ſoude zyn een ſlave van de Heeren Gevolmachtighde, en tot alle tijden konde gemaekt werden eene victime ſijner vyanden. De victorie aen haer, maer de nederlage den Vorſt meenende te doen imputeren. Ende wiſt men Hollandt, of eer eenige onvert ſaeghde Frans gefinde daer op ſoo obſtinatelijck te doen blijven ſlaen. Dat ſy haren ſin wilden hebben, al eer men tot onſe wapeninge tegens de machtige vyanden konden reſolveren. Latende ondertuſſchen het Kruyt, Vivres, Salpeter en andere Amunitie van Oorlogh, tot Muſquetten incluyſ, uy het Lant wegh voeren. Ende Frontier-Steden, in reguarde der Fortification en Magaſijnen ſoo wel, als in reguarde der Militie, buyten hope van gedefendeert te konnen werden. Ja men vertrouut dat op die tijdt is door gemaekt den *Grootten* Koophandel met Vranckrijck. Om Frans en niet Prins te worden. Sijnde onſe wervinge begonnen op die tijdt als de machtige vyanden tot op onſe grenſen waren genadert. Ende het ſenden van de Auxiliare Troepes ſoo traeghen ontijdigh gerequireert. Dat wy alle voor hare aenkomſte almoeffengelevert, of den hals gebroken ſijn geweest. Hoe jammerlijck heeft men geleeft met het werck der ſinantie. Wie ſal opcijſſeren het gelt vande Ingeſetenen deſes Landts is opgebracht t'ſe- dert de doot van *Prins Willem* de tweede. Ontelbaer ſijn de middelen van beſtellingen, die men t' ſedertheeft gebracht op de ſchouderen des volcks. Daer ſijn geen ſchattingen gheweest in eenige Landen, die men niet heeft gebracht in deſe Provintien. Selfs heeft men die ſoodanigh ontleent van de Grieken en Romeynen. Dat men van deſe factie mach ſeggen, t'gene *Suetonius* verhaelt van *Vefpaſianus*, den Inventeur van ſoo vele infame Impoſten.

Auxilii tributa in Provinciis, & non nullis duplicavit.

Soodanige inegaliteyt hebben ſy gemaekt in't beſtaen, dat vele luyden daer onder ſijn beſweken. Ende niemant gaf minder als die waren van de Regeringe met *Witte* voeten. Men heeft in den twee honderſten penningh meer als deſe Regenten beſwaert luyden, die ſoo veel erfelijck niet hadden, als deſe Regenten jaarlijcks. Reduceerde men den Intreſt, het was om dat die van deſe Factie met haer gelt geen raet wiſten. Ende om op en aſte ſetten die men lief hadde of haete. De menafge had men voor met den mont, maer met de daedt waren de laſten ondraeghlijck. Pretext van de menafge belette een kleyn Penſioen te geven aen den jongen Vorſt het Kindt van Staet. De menafge belette te penetreren tot in de Cabinetten van de Hoven der Princen. Terwijl wy onſe ſecreten over al veyl droegen. Wy wiſten niet in den eerſten Munſterſchen Oorlogh wat den Biſſchop dede voor dat hy ons op 't lijf was. Ende hy wiſte wat wy in't ſin hadden eer de reſolutie was vaſt geſtelt. De menafge was oorſaecke dat wy Mannen wegh joegen, en meer voor wervingh-geldt korts daer aen moefften geven, als geſpaert was, om Jongens aen te nemen. De verkeerde menafge heeft ons doen miſſchen de Lunenburghſche troepens in deſen noot. De menafge belette dat men geen Vrede hielt met de machtige naer-gebueren door diſpendie van gelt aen de Hoven. En was oorſaecke dat onſe Frontier-fteden ſoo qualijck waren voorlien van alles.

Men verhaelt dat men in de vergaderinge de tale voerde, dat men de Vrede met Engelandt niet begeerde, ſoo die met twee ſtuylers te koopen was, ongetwijffelt ſoude die aenſulcke luyden niet aengeltaen hebben om niet. Als ſijnde gelijk de *Vogelen* die in de ſtormen leven, en hare voordeelen weten te vinden. Hoe heeft men de *Princen van Orange* gedenigreert over de onkoſten van de Jaerlijckſche Veldtochten op vyandts bodem met winſten van Steden en Forten gedaen. Maer dit had men vergeten wanneer men lichtvaerdelijck de Zeeoorlogen in't Noorden en tegen Engelandt driemael aennam. Eene van welke op een Jaer meer goet en bloet gekoſt heeft, als de Landt-Oorlogen in veele. Men eyſchte en ſtelde de ſchattingen als of de Inwoonders het gelt by de wegen konden vinden. Ende ſy Regenten geven minſt en profiteerden altijd met hare Commiſſie ter daghvaet. Waer was de menafge, als men practiſeerde ſoo veele Ambaſſaden, ende Gevolmachtighde te Landt en te Zee,

Met Koetsen, Livreyen, Helbaerdiers, Knechten, Meuble, ja zelfs met geheele Proviant-Schepen van staet. Even, als of men niet anders hadde te doen als te eten en te drinckeu. Waer was de menasge als men goude Koppen en Rentebrieven uyt deelde. Selfs in deliberatie lagh, en ter nauwer noot af sloegh om de Heerlijckheydt van Spijckenis tot een gifte te geven, om dat Broer Cornelis Dolleman, Chattam hadde verbrandt. Om die tijdt als men tot Breda tracteerde van Vreede, en be- looft was door den mond van den Franschen Ambassadeur aen de Engelsche, met de Hollandtsche Vloot niet te attenteren.

Ende om dat Meester Jan een storm in Zee met den Rock van Staet hadde uytgestaen. Bregen- de t'huys eene verstroyde Landts Vloote, met verlies alleen van de helft der Oost-Indische Retour- Schepen. Waer was de menasge als men de Tractementen en dagh-gelden van't Landts Beampten soo excessiue verhoogde. Ende men een groote extraordinaire subventie dede van duysen- den s'jaers aen den Heere Raet-Pensionaris. Om dat hy wat veel moeyten hadde met diversche Il- lustre en emolumentuse Ampten te bedienen nevens sijn Pensionarisschap. Die eens mochte sien in de Boecken der finantien soude verschrickt staen over de sommen die sy malkanderen hebben wen- ten toe te voeren. Als men Engelandt beoorlogde wasser geen Equipagie te groot noch te koste- lijk. Maer als men met Vranckrijck soude aen gaen dachtmen alleen om sijn Hoogheydt te bene- men de macht om de Fransche tegen te staen.

Ende om kelders te graven daer men leggen soude de schatten van de arme Gemeente gehaaldt. Ende die dienen souden konnen voor eene belle entrade voor Koningh Ludovic. Waar was de Me- nasge als men alle jaren het verleggen der Compagnien het Landt meer als 80 duylent guldens dede kosten. Om te thoonen of dat elck der Souveraine Heeren de Vrienden en Vyanden konde leggen in de beste en slechtste Guarnisoenen. Sonder aensien of compassie, dat de arme Soldaten en de Borgers daer door wierden armgemaekt en geruineert. Of dat het noch practicabel was op de Pa- tenten van soo veele Collegien en omilach, de Compagnien ten langen lesten van d'een plaetse te trekken tot de andere.

Men dacht aen geene menagie, als men soo veele kostelijcke befendingen, deputation tot de Zee- lusten, inspectien van wercken, tot monsterringh, verpachtingh en anderints depefcheerde, als ye- mandt van de Factie maer een reysje in 't hooft kreegh; veel min dacht men daer aen, wanneer men Gedeputeerden af font om het territoir der Generaliteyt te verwoesten, en Hollant gantsch in 't wa- ter te stellen; willende het Landt sekerlijck ruineren, alleen uyt pinaque vrees van geruineert te sullen werden. Daer mede Coningh Louys niet te vreden is, seggende Landt en geen water te heb- ben gekocht, en sullen de ongetwijffelde groote Landtverkoopers paeyen met d'exceptie van niet geleverde waren, of afeylichen schade en intrest. Gevaerlijck stont als doen den staet van ons mis- handelde Vaderlandt, ende overlasse Landtsaten. Alldoen scheen de *Loevesteynse* koortse het krancke Lichaem van den Staet aen het herte te komen. Alldoen begonden de goede Luyden uyt haer oog- gente sien en te mercken, dat wy verkocht Waren, en geen ander oog *Wit* was onder de *Groote* Re- geerders als onste leveren. Gelijk dan alreede volck uytgefunden was om de leveringhe onbevoegt te voltrecken en de overgift te doen, soo als die alreede in reguarde van Utrecht gedaen was, eer de Fransche op festien uyren genaect waren aen de Stadt. Ja oock in reguarde van Hollandt wellicht in de tijdt van twee mael 24. uyren soude zijn geschiedt. Ten ware dat God Almachtich door het arme Volck met wonderen en mirakelen uytkomstige gegeven, ende in het genoegsaen verloren Lichaem een nieuwen adem hadde ingestoot. Dadelijk heeft men in Hollandt de Huysluyden gewapent, want met die selve wapenen hebben sy de binnenlandtsche vyanden gestuyt en gewonnen, sy hebben daer mede het algemeen doorstecken der Dijcken (de ruine van't Landt) belet, ende door een meer als menschelijcke drift met de getrouwe Burgeren sijn Hoogheydt doen herstellen in de digniteyten sijn's Vaders, doende breecken en affweeren die onvertsaeghde t'samenfweeringen van het eeuwige Edict, ende ons alsoo reddende uyt de tyrannye der Franschen erger als die van Spanje. Het is niet genoegh dat wy kennen onse sieckte en swakheden, en dat wy gevoelen eenige beterschap, Maer wy moeten voortgaen tot de volkomen genesinge, en ons wachten voor een Recidive, Die ghe- meenelijck in swacke en afgemartelde lichamen de doodt en onderganch mede brengt.

Wy hebben van doen een klokke Medicijn, en die hebben wy ghevonden in den Doorluchtighen Vorst den Prince van Orangie, Wat spreke ick gevonden, die is ons gewefen van den Hemel door de stemme en den mont van 't volck, Mogende van dese Electie gefeght worden, als eertijds van die van Constantinus Magnus: *Quod ad deliberandum orbem à tyrannicis immoderationibus, & ad comprimenda domestica mala, favore Majestatis electus est.*

Hy kent nu de sieckte en gebreecken van dit mishandelt Lichaem, en sal ongetwijffelt goede en prompte remedien in 't werck stellen, Hy sal de Kercke en de Staet sayveren van de fuyrdee sem der *Arminianen, Socinianen, Atheïsten.* Verjaegende en verstootende de selve uyt de Confistorien ende Raedhuylen. Hy sal de getrouwe Leeraers aenmoedigen om tot Godt vrymoedigh te sineecken, Ende de Predickstoelen herstellen in hare oude liberteyt en vryheydt; Achtende meer het goet en sichtlichick leven, als de ydele klappers en geaffecteerde Hof-Predikers. Hy sal de Hoven van Justitie doen floreren als voor desen, Doende verre van haer afwijcken de vuyle contracten van te doen om te doen, ende openende de cours van 't recht in de Steden voor een yder sonder aentien van persoonen. Hy sal de militia brengen tot haer oude severiteyt, ordre en discipline. Hy sal deselve met eedt verplichten naer het exempel van Prins Maurits ten tijde van Lycester, uyt schietende de Keucken-Capiteynen en gunstelingen, ende doende recht wedervaren naer Krijghs-gebruyck aen de Poltrons en leveranciers van Steden en Forten; Hy sal doen ophouden alle fouleringe en onregeltheden door prompte betalinge, Exact straffende de quade en loonende de goede, hy sal de Militie door stricte monsteringe verstercken, Ende alles doen dat een loffelijck Veltheer gewoon is. Uyt de Policie sal hy weeren, alle die vast zijn geweest aen de Koophandel met Vranckrijk, of die het Schip van 't lieve Vaderlandt soo moetwilligh hebben helpen stieren op de verderffelijcke klippen; Verstaende de goede Ingesetenen met Regeerders van goede reuck, van sachte en getrouwe bestieringe, niet sparende sagen en tangen om de al te seer ingeKANCKerde en verrotte Ledematen af te setten, soo deselve soo wijs niet en zijn dat sy hare siekten kennen, en het tempeest met het verlaten haerder ampten trachten te ontgaen; Hy sal met de kostelijcke Orangie-balssem de niet al te seer geïnfecteerde trachten te genesen, soo wel gedachtigh het seggen, *ure & feca*, als salft en geneest, gedenckende *salvorem severitatem vincere inanem speciem clementiae*; Hy sal toeleggen op Vrede met Engelandt onse Nagebuyren, oude Vrienden en Geloofs-genooten, In desen noodt niet ontfiende ge ttoet te geven, en Waren te verpanden, ende alsoo wederom metter tijdt de Vrede foecken te maken met alle onse Nagebuyren, Hy sal de Comptoiren der Finantie scherp doorsien, en sal voor den dagh doen komen het gelt van Reserve. het opgenomen gelt en dat van de extraordinare schattingen, afschaffende de al te pompeuse Ambassades, en kostelijcke commissien en verhoginge der gagies en dagh-gelden: Ende sal ongetwijffelt Godt Almachtigh alsdan sijne zegenende handt wederom over ons brengen, gelijk wy alreede daer af twee seer wonderlijcke effecten hebben gesien, d'eeene dat door des Princen ordre de vijf Posten tot Hollands bewaringe alsoo zijn genomen, als seker zijnde dat den Vyant ghevolgt zijnde geweest, in 't herte van Hollandt gedrongen, ende alles door schrick en quade beleydinge, buyten teghenstandt soude hebben weghgenomen; En het andere, dat wy soo geluckigh hebben t'huys gekregen de Oost-Indische Schepen, hebbende Godt Almachtigh de Engelische Vloot die daer op pasten, door mist en storm-winden gedissipeert en verstroyt; tot seker bewijs dat hy ons foeckt te behouden door den arm van sijn Hoogheydt, die alleen de overgift van 't lieve Vaderlant heeft belet, ende sulcks verdient heeft, *ut ab omni ordine & populo gratia agentur quod & Publica non desperaverit.*

Wanneer hy in den Raet de tale voerde, dat hy hem liever wilde laten in stucken kappen, als aen Vranckrijk 't Landt overgeven; Wel kennende de mishandelingh die wy souden hebben geleden in de Religie, in de vryheyd en in 't goet, Ja zelfs in ons wijven en kinderen, Daer van de Conquesten die de Françoysen in voortijden hebben gemaect in andere Landen, onwrakbare getuygen sijn, Als die volgen de leere van den doortrapten Machiavel. Begeerende, dat men de nieuwe Conquesten eerst sal uytputten en arm maken: Onder pretext van rebellie de Rijckste om hals brengende, de armste uyt den lande wegh nemende, Ende in plaetse van dien andere lantsluyden daer in brengende, Die haer meester maecten van de wijven en kinderen: zijnde aen de Fransche leet, dan

een Borger meer soude hebben dan hy kan op eeten. Ende niet lijdende dat een Boer andere kleederen draecht als van grof lyaet! Ende dat noch in sijn eygen out erflant. Dat hy nochtans beter sal tracteeren als sijne Conqnesten, immers niet erger, Behalven dat hy haer afneemt het dierbaer pant van Religie, daerom onse zalige Voorvaders onbeweefdelijck tot den laetsten druppel en stuyver, bloedt en goedt hebben gewaeght, en met welck onbeschermt te laten, wy de beenderen in hare graven souden bedroeven; Ons van nu af mogende spiegelen, hoe hy onse afgeruckte ledematen en geloofs-broederen begint te mishandelen, sonder eenigh regard te nemen op beloften of Privilegien: Met foodanige beloften en sachte beginfelen hy ons arme Landtsaten gewisselijck sal bedriegen; tot dat hy alom met sterckten en Casteelen alles soude hebben overweldight.

Dan alsoo niet genoegh is de goede wille om geret te werden, maer een kranck lichaem veel te lijden heeft, soo men lijden magh noemen dat tot genelinge dient; soo moeten oock de Inwoonderen deses Landts verder haer beite doen om te beletten de weder instortinge; Sy moeten hare regtmatige averfje houden tegens de Landverkoopers ofte bedervers, tegens die geene die of getramponeert hebben met den Vyandt, ofte die soo verhit zijn geweest in den haet tegens den Prince van Orangie, ende om hem kleyn te houden en buyten de Regeeringe, dat sy by groove en lasterlijcke forgeloosheyt het geheele Landt hebben laten als open leggen tegens soo machtige vyanden, ghedenckende, dat foodanige forgeloosheyt gelijk staet met ontrouwigheyt ofte arge list, ende dat soo wel in 't Land-bestier straf-baer zijn die pecceren met omiffie, sonderlingh grove, als door commissie, soo wel door te laten dat men doen moet, als door te doen datmen moet laten.

Sullende niemant wederpreken konnen een Heer, die reparatie van schade eyscht van een knecht, die sijn huys niet heeft gesloten voor Dieven, dewelcke hy heeft sien aenkomen en niet getracht te weeren; Moetende een yeder verantwoordt van sijne aengenomen last en commissie: het welck in in faken daer Landt en Luyden, Kerck en Vryheyt aengelegen is, te scherper wert geobferveert, Sy moeten in dit stuck hder geenfins laten inthimideeren door dreyginge van straffe, die sy te vreseu hebben by aldien de oude Schippers aen 't roer quamen;

Maer gedencken dat Godt de Heere alsnu door de mond des Volcks heeft gewerckt gehadt, even gelijk als in 't begin der troubles en beroerte tegens de snoode regeeringe der Spangiaerden, wanneer op soo wonderlijcke maniere geëxecuteert wierde de prijselijcke sake Ider Beeldt-stormerye, wanneer Willem de eerste, Prince van Orangie, wierde gheproclameert als haren behoeder, ende veele der verdrukke in de furie door kotte en prompte executie geraeckten tot eene sachte welverdiende door.

Soo doende salmen de liefde, ruste, vrede en eendracht wederom sien komen in onse Steden en huysen, mogende van ons Vaderlandt oock gesecht werden 't gene Florus getuyght van Romen, *quod fortuna semper in malis major resurrexerit,*

Au quod Livius; Magnitudinem Populi Romani adversis prope rebus admirabiliorem quam secundis esse.

Omme daer toe alsnu te geraken, moeten wy bysonderlijck in 't werck stellen drie seer noodighe stucken: Dat is, wel bidden, wel geven, en wel vechten of op onse hoede zijn.

Door wel te bidden sullen wy weder over ons halen het goedertierne aenghesicht van Godt Almachtigh, diens arm niet is verkort, en die met minder wonder-wercken en miraculen ons kan herstellen en bewaren, als hy ons heeft groot gemaect.

Wel te bidden, is te bidden dat Godt het hoert en verhoort;

Dat is te bidden in oprechtigheyt en met hert en lichaem te gelijk, onse menschelijcke middelen onderwerpene Godts wille en behagen. Soolangh Moses badt, bevocht Josua Victorie teghans Amalec: Ende wy zijn door de Gebeden van 't Landt geredt uyt de Noordsche en voorgaende Engelsche Oorlogen.

Gevoelende Godts hant tegens ons, om dat wy met de reddinge het wel bidden hebben vergeten, volgende aenstonts daer naer een yeder sijne Dreck-Goden, dat is begerlijckheyt tot goedt, tot winste, tot wellust, tot eeten en drincken, gieraden, en kostelijckheden in Huysen, Kleedingen, en diergelijcke ydelheden, die ons van Godt afrecken en soo vast houden, dat als de besoekinge ons dreyght, wy ons als sonder Godt bevinden.

Vluchtende met die Huys-Goden, daer wy meenen de Heere ons niet en sal vinden: daerom het ons niet wel en kangaen, soo langh wy onse herten niet suyveren en van de Wereldt aftrecken, en misdien soo langh wy niet wel bidden. Godt Almachtigh kan wercken, sonder, boven, ja tegens middelen, maer doet niet altijd miraculen.

Te bidden dat Godt miraculen doet sonder middelen: daer wy de middelen self hebben, is Godt verfoecken.

30 Geldt is het middel om den Oorlog te voeren, en het Krijghsvolck in ordre en gehoorfaemheyte te houden: Het gelt sijn de senuwen van den Oorlogh, en sonder dat gaet alles in desordre; Die wil behouden goede discipline en strenghe sijn in 't straffen, moet precijs betalen en wel beloonen:

Zijnde de aert van 't Krijghsvolck, datmen niet betaelt, het gelt te soecken en te halen daer het is, ende alsdan staet het verderf van Landen en Steden voor de deure; Het past ons alle daerom liberalijck te geven, en te contribuieren het gelt tot de lasten van den Oorlogh, ende sulcks tot onse behoudenisse nodigh.

Wie sal in tijdt van storm swarigheydt maken, om Schip en leven te salveeren, eenige kostelijcke Koopmanschappen in Zee te werpen?

Wie sal niet geerne geven tot de onkosten, gedaen werdende, om Dijcken en Dammen te doen staen tegens het gewelt van Wateren? Of wie sal spaerfaem willen zijn als hy kan bekomen met gelt Medicijnen, sonder dewelcke hy sijne gefontheyt, ja sijn leven, moet quijt zijn? daer men dagelijcks siet dat armen en beenen afgeset werden om het overige lichaem te behouden.

Niemant isser in 't Landt of hy liet den nootd daer in wy stecken sonder prompt sekours van geldt-middelen: sonder een deel onser goederen uyt te werpen, niet in de Zee, maer ten dienst der Militie; konnen wy 't Schip van 't Vaderlandt niet behouden van te veegaen.

Sonder gewillighlijcke Contributien tot de kosten des Oorloghs, konnen wy niet bestaen tegens de vyandlijcke Machten die ons becingelen, ja konnen noch onse gefontheyt, noch ons leven bewaren, sonder het geneesmiddel van wel te geven.

Wel te geven is noodtsaekelijck prijselijck en eerlijck voor Godt ende de menschen; Noodtsaekelijck, alsoo wy andersints onse seeckere verderffenisse voor oogen sien, Soo Wy niet wel, dat is prompt en liberalijck contribuieren tot de Oorloghs-lasten. Het is gewis en seecker dat wy in 't kort quijt sijn liberteyt, Religie en goederen. Ja dat wy ons selven, onse Vrouwen en kinderen fullen sien vallen in een wige stavernye en ellendt. Ende wat sal het baeten gespaert te hebben, als wy het alles verliezen? Jae dat de Vyanden komen nemen om ons te bederven, 't gene wy niet hebben willen gebruycken tot onse behoudenisse. Prijselijck en eerlijck is het voor Godt schattingen te betalen, te geven den Keyfer dat des Keyfers is.

Prijselijck en eerlijck is het voor de menschen, dat wy alles opsetten voor de conservatie van onse vryheyten Godtsdienst. Souden wy niet recht voor gierigaerts en dwase mogen gescholden werden, indien wy ons gelt vluchten, begraven, of by ons houden, en door gebreck van dien het gantsche Landt verlooren gingh?

Anders hebben gedaen andere vermaerde Natien in andere, en onse Voorvaderen in dese Landen. De Romeynen in voorvallen van nootd brachten tot het gheme en onghelooftelijcke vrywillige schattingen, die sy Rogationes of beden noemden, sommige brachten op eene mael de helft van wat sy hadden, meenende beter te sijn yets te behouden als alles quijt te sijn.

Onse voorouders in armoede sijn by comparatie van dese tyden, gaven al wat sy hadden om den vyant tegen te gaen, sijnde seker en gewis dat *Prins Willem* de eerste, tot den laetsten Velttokht alles tot sijn Silverwerck incluyt, opgeset heeft tot de conservatie van 't Vaderlandt.

Een goetd Patriot en oprecht Batavier sal sijn leven niet ontien te wagen voor de gemeene welfstanc. Ende soude hy dan een gedeelte van sijn goet daer toe niet willen exponeren, dat soude onbegrijpelijck sijn?

Kommende het goet niet baten als men verlooren heeft de vryheydt om dat te gebruycken. Elck goet Ingeseten toontrijfde en affectie tot sijn Hoogheydt den Prince van Oranje, en wacht van God yet goets tot conservatie van 't Vaderlandt.

Maer wat sal ons de liefde en hoope baten, soo wy van onse kant niet doen dat wy schuldigh sijn. Wy brengen die Doorluchtige Vorst in gevaer, in droefheyten en in staet om ons niet te kunnen redder. Indien wy niet geven prompt en liberael 't gelt tot uytvoer des Oorlogs nodig.

Meer als 21. jaren langh hebben wy ghecontribueert soo swaere lasten onder de *Loevesteynsche* Factie.

Ende fullen wy niet soo veel doen voor een jaer en dat prompt is voor sijn Hoogheydt en tot onse behoudenisse.

Bysonderlijck in dese tijdt dat wy sien dat men de Comptoiren alstoe sluyt en het gelt dat men meende in voorraet te hebben, heeft te soecken gemaect. Ende maer toe legt om sijn Hoogheydt in ongelegentheyten te brengen door gebreck van gelt.

Sijnde de beste Comptoiren achtien en meer maenden folds aen de Militie ten achteren. Daer is geen tijdt om dit alles te ondersoecken en te remedieren, ten sy datter ondertusschen prompt gelt wert opgebracht om alles in ordre te houden.

Dienende daer toe ook voor af te voorschijn gebracht alle de verspaerde penningen in de particuliere Steden. Gelijk mede het opverfamelt gelt van de Graeffijckheyt's Domeynen inde Reeckenkamer. Als die maer kunnen dienen voor den noot, die tegenwoordig op't hoogste is. Soo doende sal men de Militie kunnen in ordre houden en wel doen vechten tegens den vyant.

Sijnde wel te vechten en op sijn hoede te zijn, een saecke sonderwelcke wy al mede moeten verlooren gaen.

Waerom salmen minder van ons seggen, als van onse Vaderen, dat het de *Batavieren eygen is, grote saken uyt te voeren en uyt te staen, fortia & facere & pati?*

Men siet van nu af dat de vroomme Borgerye vrywilligh is om den vyandt van buyten en van binnen te keer te gaen, ende dat sy haer niet ontien fullen in occasie wel te vechten. Repareerende de breucke, die een deel *Witte*-broots kinderen en bloede honden, aen onse eere en reputatie hebben gemaect, gelijk sy dan alreede zijn ontfteken op de minste wenck van sijn Hoogheydt om te Veld te trecken, geexhorteert door het exempel van de onnosse Lantluyden, ende courage der Hollantsche wijven, Oock sonderlingh door die van Aerdenbuigh, Groeningen en onyertzaeghde *Zeehelden*. Die ons wederom fullen brengen den roem der *Batavieren*, *ut nunquam ab equite hoste, nunquam à pedite, nunquam aperta acie, nunquam equis locis laboraverint.*

Maer voorsightigh en een werck van liefde is het in sijn Hoogheydt sijn goede Borgerye als noch te sparen, Soo langh als wy kunnen gelt fineren om Soldaten in dienst en tucht te houden, Ten waerem met eenen over grooten hoop den vyandt wilde overvallen en t'effens ter neder maecken.

Het sal genoegh zijn dat de Militie den buyten Vyant, ende de Borgerye den binnen by provisie waerneemt en sluyt; Hebben het de Nichtjes en Neeffes, ende de keucke Officiers schelmachtigh laten leggen dat heeft het hem wegh, Hoe wel men de schult behoort te leggen op die gene, die haer hebben gevordert en bequaem geacht,

Soo moeten de selve echter uytstaen hare welverdiende straffe, al te langh uyt gestelt,

Op dat andere mogen leeren, dat het beter is eerlijck voor het Vaderland te sterven, als quaelijck doende in't Vaderland het leven te verliesen door de Galgh of 't Swaert;

Men moet oefnen dat men sijn gelt beter besteeft aen Mannen, en niet aen Jongens;

Tegens de binnen Vyant moeten de loffelijcke Borgers wel waecken en wel vechten, Sy moeten machteloosmaecken de gantsche bende der *Loevesteynsche Heeren*, Sy moeten de selve weeren uyt de Raethuyfen en hooge Collegien, soo sy van selfs daer niet uyt gaen, sy moeten uyt hare Steden houden Ruyteren en Soldaten soo lang de suyveringe vanden Hollantschen Thuyn niet is geschiet, Sy moeten de selve niet in nemen, als naer sijn Hoogheydt vrome Patriotten in plaets gestelt. Ende oock alsdangentins als op expresse patenten by sijn Hoogheydt selfs geteekent.

Sy kunnen van de *Loevesteynsche* factie leeren, hoe sy gewaect en gewoedt hebben tegens het Huys van Orange, selfs in een onnosse Prins.

Sy moeten acht geven hoe men des Princen Wapenen uyt gedaen, sijne Dienaers en Ministers geoprimeert, ja alle Tractaten buyten en binnen 's Landts gemaect heeft om haer selven te maintineren;

neren; Men moet haar met ghelijcke munt betaelen, niet meriteerende compassie, dat men verschoonen wilde een slagh, die sreeckt in onsen eygen boesem. Hebbende dese Heeren met haer exempel geleert, dat men in materie van Staet de verhate vyanden of staen, of van haer geslagen moet werden. De ambitie en wraeck-lust gaende altijd te samen, sonder het eygen bloedtte verschoonen; Altijt gedeenckende wat dit arme Landt soude sijn geweest, soo wy aen de Franfman waren overgelert geweest. Op de selve wijze, als men dese Factiarisen vermaenden met te seggen; gedenckt aen Loevesteyn. Het heeft gewisselijck aen dese Factiarisen niet gehapert, dat wy niet verandert sijn van Heer. Beklagende hem den Coning Louys te onrecht dat Hollandts Landt is verkocht en Water wert aengeboden. Alsoo dat niet en is de schuldt van dese groote Handelaers van Forten, Steden en Landen. Siet wel toe dat de verstroyde hoofden van het verslagen Hydra deser cabale niet by den anderen komen tot u eygen verderf. Alsoo by veele gediscoureert wert als of de goede Ingesetenen Mutins waren, en leven en goet hadden verbeurt, daer over sy in vorige tijden niet minder als *Buat* en andere yveraers te Dordt souden hebben moeten lijden. Ende noch lijden soude, by aldien men door sorgeloosheyte de schoone kans als nu wilde veruymen. Hebbende dese Heeren altijt gevanteert en haer ingebeelt dat sy Souverains waren en het volck hare slaven, daer sy nochtans niet anders als in eene populaire Regeringe stonden onder het volck. Dat haer groot Lichaemliet representeren door Vroedschappen (hare Gecommitteerde,) welcker macht niet langer duerde als tot soo lang sy die wel en matelijck gebruyckten; staende aen de macht van't volck (dat is de p. incipale) andere Vroedschappen te doen stellen door haren verkoren Gouverneur. Soo wanneer sy selfs de wijsheyte niet hebben van de Gemeente te bedancken en hare lusten of Ocien af te leggen, daer sy nochtans haer selven met kracht en geweld hebbenghehouden, en noch geerne souden houden, om dat sy selve de Officien en lasten (gelijck sy voor desen waren) verandert hebben in groote beneficien en voordeelen, maeckende haer selven, hare kinderen en vrienden Souverain van dese onlanghs noch Geunierde provincien. Sonder te letten of sy bequaem waren tot de Regeringe of niet, met alle geweld *per fas & nefas* daer uyt houdende sijn Hoogheydt, mitsgaders den Adelen bequaeme Borgerye, die yryheyte ende deught van danckbaerheydt lief hadden. Daerom tijdt is, dat door eenen tweeden Darius dese Hollantfche Magt werden uytgeroeyt. Sullen de alle qualen genesen sijn, en onsen eersten welstandt wederom komen. Indien wy willen wel bidden, wel geven, en wel vechten voor de behondenisse vande Kerck, voor de Vryheyte en voor onse Vrouwen, kinderen en goederen, Employerende de hulpe van onse oude vertroude vrienden en Geboofs-broederen, die vande Engelfche Natie. Die wel gemeenlijck (naer het getuygenis van Cominaeus) in't aen gaen van Vrede met Vranckrijck 't gantsch Koninckrijck eyschen, wat hebben wy te vreesen voor Vranckrijck, soo wy met Engelant wel staen? of wat kunnen sy ons beyde verder beschaedigen, soo sy den Vrede te gelijck weygeren. Indien wy gefecoureert werden door de Hoogduytsche en andere Auxiliare Troepen.

Veel malen is gesien dat den tijdt van 100 Jaren de Staten en Regeringe heeft gecritifeert, ongetwijffelt heeft Godt Almachtigh met soo veele miraculen het glorieus gebouw deser Republique niet gemaect door de stercke handen van de Orange Vorsten, Om alleen een Eeu langh te wesen het proef-stuck van sijne macht, De catastrofe ons Vaderlandt toegekomen of door verraedt, of ten minsten door trouwloose sorgeloosheyte, sal dienen om onse forme van Regeringe valter te stellen, en meer uyt te breyden door middel van sijn Hoogheyte. Het zijn maer menschen daer mede wy te doen hebben, Het zijn Francoisen, die ons beoorlogen met eenen opstuyvenden moet, met vyer van strooy, Die haere Somerwinsten gemeenlijck voor den Winter sijn quijt geraeckt, Gelijck hare onrechtvaerdige Oorlogen en victorien tegens *Napels* en *Veneien* konnen getuygen, Die oock veelmaelen in 't midden van hare progressen schielijck sijn geslagen, soo als eenmael voor *Pavie*; Ende van welke Machiavel getuyght, dat sy sonder de Switfers niet en konnen vechten. De Fortuyne doet seer selden in 't stuck van Oorlogh het eynde corresponderen aen de beginselen, Remarcabel is in dese Nederlantfche faecken, dat wy altijt door luctueuse beginselen sijn geraeckt tot groote uytkomsten: Langen tijdt hebben de Elementen als tegens ons geweest: Langen tijdt hebben alle de Vorsten van *Europe* hare eygen Intrest genegeert, Tot noch toe heeft den Vyandt door

door verraedt en verschrick (gene reputatieve specie van victorie) gewonnen, Het omkeer van dit alles kan ons herstellen, en is seeckerlijck voor handen, nu sijn Hoogheyt de desperate saecke by de handt heeft gevat,

Den vyandt is verre uyt sijn Rijk, en hebben sijne progressen gegeven alom. Sterfte, tempeesten, hooge wateren (die wy al sien) inlandsche beroerte, verschil onder sijne Hoofden, de doot of veranderinge van eenige syner Bondgenoen, of de ontwakinge en prompte hulpe van de onse, ende veele andere toevallen, die in Godes handt zijn, konnen het theater der Hollandsehe saecken, schielijck veranderen, en het begonnen Treurspel in blijdschap doen om keeren.

Met aengenaeme besondige en liberale handen sal Engelandt konnen werden bewogen en verzet. Immers hooptmen met de aentocht der Duytsche Voickende Oorlogs-vlamme te blussen, of het camp-velt te maken buyten ons territoir. Als wanneer wy fullen konnen uyt roeyen den binnenvyandt, en wederstaen die van vuyseu. Verbannende soodanich alle vreesse, dat men ook van ons seggen mach, als van de Romeynen, ten tijde dat Hannibal belegert hadde. Dat het Veldt, daer op des Vyants Leger ghecampeert lagh, in den uytroep tot soo hoogen prijs verkocht wierde, als of daer geen Oorlog ware geweest, waer makende; *Illud Claudiani.*

*Zunquam succubuit damnis, & tertia nullo
Vulnere post Cannas major Trebejamque fremebat:*

Daer toe Godt Almachtigh de Gemeente moet, en sijn Hoogheyt seggen wil verleenen, en alom de oude eenigheyt der Bondgenooten vernieuwen, Doende ons menighmaelen tot den Vorst, ons soo wonderlijck geven, uyt-roepende en toejuychen in sijne Victorien tegens binnen en buyten vyanden,

*O multum dilecte Deo! cui militat aerher,
Et conjurati veniunt ad classica venti.*

E Y N D E.

Curt. lib. 3. Majestas Imperii, salutis est tutela;

&

*Tacit. 1. Hist. 1. Non aliud discordantis patriae remedium est, quam
potestatem ad unum conferre.*